

NADBISKUP ALOJZIJE STEPINAC NA PROSLAVI SV. VLAHA U DUBROVNIKU (1)

Dubrovnik - »osobiti miljenik papâ«

Prije sedamdeset godina zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac nosio je u procesiji u Dubrovniku najveću dubrovačku svetinju - relikviju glave sv. Vlahu. Ove se godine u istoj prigodi u procesiji gradom nose u relikvije sv. Vlahu i relikvije bl. Alojzija Stepinca, pa je dobro zbog znakovite i sadržajne simbolike otrgnuti zaboravu svečanost sv. Vlahu iz g. 1941.

Frano Glavina

— »Stanovnici male Dubrovačke Republike s velikim su ponosom isticali: 'Imamo na svom državnom barjaku mili nam lik sv. Vlahu. Imamo ga i na svojim brončanim topovima, na svojim kovanim novcima, na svojim državnim pečatima, na svojim državnim pečatima, na svim javnim svojim znamenitijim spisima, na konzularnim poveljama, na diplomama pomorskih kapetana...' To su sve znakovi da je ovo grad sv. Vlahu, da je ovdje velik kult uz veliku nadu Dubrovčana prema tom svecu koji nam se - u nas se to vjeruje - u X. ili već u IX. vijeku sam ponudio za hranitelja pred Bogom... A sva je povijest naša s njim spojena tako da, kad bi ga se odstranilo, što nije moguće, nastala bi neizmjerljiva i nedopunjiva praznina» - napisao je svojedobno don Niko Gjivanović u tekstu »Sv. Vlahu i Dubrovnik«. Zagrebački nadbiskup bl. Alojzije Stepinac, kao onodobni čelnik Katoličke Crkve u Hrvata koji je itekako dobro osjećao bilo hrvatskoga naroda i njegove Crkve, s velikim se poštovanjem odnosio i prema štovanju sv. Vlahu, što je posvjedočio i sudjelovanjem u svečanostima sv. Vlahu u Dubrovniku g. 1941.

»Svečanost čitavoga našeg naroda«

Sveti je otac, ispravom od 12. svibnja 1940, koja počinje riječima »Cum ex venerabilis«, godinu od 29. lipnja 1940. do istog dana sljedeće godine proglasio svetom godinom hrvatskog naroda, pa su Dubrovčani željeli da svečanosti sv. Vlahu 1941. godine uklope u jubilejske svečanosti. U tom su smislu i zagrebačke »Novosti« u posebnom dubrovačkom izdanju objavile vijest: »Radio Zagreb prenosit će ove godine prvi put velike svečanosti sv. Vlahu, zaštitnika Dubrovnika«, u kojoj se uz ostalo ističe: »Svečanost sv. Vlahu naišla je u čitavoj Hrvatskoj ove godine na izvanredan odjek i odaziv. To nije više svečanost jednog grada, lijepa i velebna svečanost doduše, ali lokalna dubrovačka, nego je to ovoga puta svečanost čitavoga našeg naroda... Nešto se je dogodilo u nama svima, nešto se je pokrenulo, otvorile su se naše oči i naša srca pred golemim sjajem Dubrovnika, pred veličinom jedne historije, koja je naša hrvatska historija i koju obnavljamo da uveličamo snagu hrvatskog naroda u ovom času... Od te proslave, koja je vjekovima bila najljepši izraz svega onoga što Dubrovnik znači, postaje jedna od najljepših hrvatskih narodnih manifestacija, puna sadržaja, smisla i najveće impozantnosti.«

Biskup dr. Josip Marija Carević (Metković, 1883 - Strmac 1945) podnio je Svetoj Stolici ostavku motivirajući se narušenim zdravljem. Kako je biskupija bila bez svog biskupa, Dubrovčani su željeli da svojom prisutnošću nadbiskup Stepinac, kao hrvatski metropolit, uzveliča crkveno slavlje u Dubrovniku.

● Potpis

Zagrepečani u gruškoj luci

Večer u subotu 1. veljače doplovi su u grušku luku iz Splita parobrodi »Dedinje« i »Petka«. Oko 400 Zagrepečana, predvođeni svojim načelnikom Matom Venom Starčevićem, kao i ostali gosti, u Gružu su čekali treći parobrod. Kako je i ban Banovine Hrvatske dr. Ivan Šubašić također putovao u Dubrovnik, po šefu svoga kabineta Šipušu zamolio je nadbiskupa Stepinca da bude njegov gost na parobrodu od Splita do Dubrovnika, što je nadbiskup prihvatio, te s banom i ostalim uglednicima parobrodom »Zagreb«

»Naša je želja, Preuzvišeni Gospodine, da i u vašem srcu nađemo zaštitnika te da zajedničkim naporima sačuvamo velike moralne tekovine katoličkog i klasičnog Dubrovnika. Zajedno s vama vjerujemo u moć, snagu i napredak naroda jedino ako ostane vjeran vjeri svojih otaca.«

stigao u grušku luku. Na Pilama su goste pozdravili: najprije je prof. Roko Mišetić, zastupnik HSS-a, pozdravio bana Šubašića, a zatim je gradonačelnik dr. Josip Baljkas pozdravio nadbiskupa. Govore je, što je već i spomenuto, prenosila zagrebačka radiostanica, a građani su putem razglasa sve to mogli čuti na gradskim ulicama.

Pozdravljajući nadbiskupa, dr. Josip Baljkas je kazao: »U času kada Vaša Preuzvišenost, gospodine metropolite, stupa na dubrovačko tlo, pozdravljam vas u ime cjelokupnoga dubrovačkog građanstva i želim vam najugodniji boravak među nama. Dubrovnik, vjekovna tvrđava katoličanstva, osobiti miljenik papâ koji su ga štitali i pomagali i kojima Dubrovnik zahvaljuje svoju sigurnost, primit će vas s neizmjernim poštovanjem gledajući u vama našega prvog biskupa, našega metropolita. Naša je želja, Preuzvišeni Gospodine, da i u našem srcu nađemo zaštitnika te da zajedničkim naporima sačuvamo velike moralne tekovine katoličkog i klasičnog Dubrovnika. Zajedno s vama vjerujemo u moć, snagu i napredak naroda

jedino ako ostane vjeran vjeri svojih otaca. Srdačno vam želim da u najljepšem raspoloženju provedete ove dane u gradu sv. Vlahu. Živio hrvatski metropolit preuzvišeni dr. Alojzije Stepinac!«

Prvu večer u Bondinom kazalištu održana je predstava s ulomkom »Dubravke« Jakova Gotovca na tekst Ivana Gundulića i III. činom Vojnovićeva »Ekvinocija«. I druge večeri popunjeno je Bondino kazalište. Davala se komedija nepoznata autora iz 16. stoljeća, koju su izvodili dragovoljci Dubrovačkoga kazališnog društva. Na obje priredbe prisustvovali su nadbiskup Stepinac s tajnikom Šeperom, ban Šubašić, kao i drugi ugledni gosti.

»Izvor naše životne snage«

Na sam blagdan sv. Vlahu u 7 sati ujutro nastavljene su svečanosti sv. Vlahu. Na Boninovu se okupljaju barjaktari iz istočnih i zapadnih sela s glazbama i lumbardijerima. Svi kreću na Pile gdje se obavlja »izvijanje barjaka«. Crkvene obrede i procesiju kroz grad vodio je fra Alojzije Mišić, mostarsko-duvanjski biskup (1912-1942), mjesto tadanjeg administratora dubrovačke biskupije Pavla Butorca. Šarolika povorka krenula je glasovitim Stradunom pred crkvu sv. Vlahu. U lijepim slikovitim nošnjama barjaktari vještini izvijanjem zastave izazivaju divljenje tisuća gledalaca. Barjaktari za tim, njih 66, koliko ih je bilo te godine, prolaze kroz crkvu sv. Vlahu, ulaze u katedralu u kojoj je nadbiskup dr. Alojzije Stepinac ubrzo započeo predslaviti pontifikalnu misu uz asistenciju brojnog svećenstva. U povijestiji je doslovce rekao:

»Tradicionalna, vjekovna svečanost sv. Vlahu, koja se svake godine na ovako svečan način slavi u ovom našem starodrevnom Dubrovniku, mogla bi se površnom promatraču našeg doba pričiniti kao nešto preživjelo, suvišno, neumjesno. Čovjek, naime, naših dana kao da ne pozna drugo nego ono što dohvati svojim tjelesnim osjetilima. Za njega je dobro samo ono što ulazi u usta. Za njega je lijepo samo ono što godi njegovim tjelesnim očima.

Za njega je istinito samo ono što godi njegovim niskim strastima. Čovjek naših dana je poput leptira koji nemirno vrluda od cvijeta do cvijeta, a da na koncu ostane praznih rukava. Čovjek duha ide dublje. On je poput pčele koja ide u dubinu cvijeta da izvadi iz njega ono što je najbolje i najsladje, istinsku hranu i istinski miris meda. Za čovjeka duha svetkovina sv. Vlahu je ne samo simbol prošle slave i veličine Dubrovnika nego i živi izvor naše životne snage kroz vjekove. I što je sv. apostol Pavao upravio na adresu svojih Filipijana, to možemo i mi reći vama koji ni u ovim najžalosnijim danima ljudske historije niste mogli dozvoliti da se prekine tradicija sv. Vlahu: 'Uostalom, braćo, što je god istinito, što je god ugledno, što je god pravedno, što je god čisto, što je god milo, što je god slavno, ako je koja krepost i ako je koja pohvala, to mislite' (Fil 4, 9).

Svetkovanje dana sv. Vlahu za vas je postulat katoličke istine, postulat pravde, postulat časti i ponosa. Koliko god se naime redali događaji u svijetu, kako god se mijenjali nazori čovječanstva, iznad svega stoji stalno i nepomično Stvoritelj svijeta. On se ne mijenja ni za režima demokracije, niti za režima diktature, ni za režima liberalizma, niti za režima apsolutizma.«

NASTAVLJA SE

KATOLIČKI OBLIKOVATELJI KULTURE

Franjo Ksaver Kuhač - branitelj kršćanskih načela o umjetnosti

Dr. Vladimir Lončarević

Etnomuzikolog, melograf, skladatelj, glazbeni kritičar i povjesničar Franjo Ksaver Kuhač, premda pripada znamenitim, zaslužnim i »priznatim« Hrvatima, malo kome je poznat i kao književni polemičar i branitelj katoličkih načela o umjetnosti.

Rođen je u Osijek <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Osijek>> u 20. studenog <<http://hr.wikipedia.org/wiki/20.-studenog>> a 1834 <<http://hr.wikipedia.org/wiki/1834>>. Za glazbu se počeo zanimati još kao osječki gimnazijalac dolazeći k Paji Kolariću te proučavajući tamburu i skladanje pjesama. Peštansku je glazbenu akademiju završio 1854, a glazbeno znanje proširivao je u Leipzigu <<http://hr.wikipedia.org/w/index.php?title=Leipzig&action=edit&redlink=1>>, Beču <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Be%C4%8D>> i Weimaru <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Weimar>>, kraće vrijeme kao učenik Franza Liszta. Nakon povratka u Osijek <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Osijek>> 1858. djelovao je kao klavirski pedagog <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Pedagog>> i zborovođa <<http://hr.wikipedia.org/w/index.php?title=Zborovo%C4%91a&action=edit&redlink=1>>, osnovavši 1861. hrvatski zbor. Nakon što mu je stric oporučno ostavio 12.000 forinta da ih uporabi »na diku hrvatskom narodu«, Kuhač od 1860. do 1872. periodično putuje Hrvatskom i jugoistočnom Europom zapisujući narodne pjesme i proučavajući narodna glazbala. Više od 1.600 napjeva »ukajdio« je i objavio u klasičnom i još nenadmašenom glazbeno-folklorom zborniku »Južnoslovenske narodne popievke« u nekoliko knjiga u izdanju HAZU-a.

Prijevozom, obradbom i tiskom o vlastitu trošku Lobeova »Katekizma glasbe« 1875. i 1889/90. načinio je hrvatsku glazbenu terminologiju (uz ostalo, i riječi glasovir i stavak) i prvi njemačko-hrvatski rječnik glazbenog nazivlja. Od 1877. do 1882. HAZU je u nastavcima objavio »Prilog za povijest glasbe južnoslavjanske«, u kojemu se donosi opis, povijest i podjela južnoslavenskih narodnih glazbala koja je Kuhač prikupio na svojim putovanjima. Tu je zbirku darovao zagrebačkom Etnografskom muzeju.

Godine 1887. izdao je monografiju »Vatroslav Lisinski i njegovo doba«, a 1893. Matica hrvatska izdala je njegove »Ilirске glazbenike«. Važno je i njegovo djelo »Prva hrvatska komparativna muzikologija«, u kojoj uspoređuje osobine hrvatske pučke glazbe s osobinama pučke glazbe Mađara, Talijana, Nijemaca i susjednih naroda. U »Zadaći melografa« 1892. bavio se načelima metodologije terenskog rada, od kojih većina udovoljava zahtjevima suvremenih istraživanja. Napisao je i knjigu »Uputa u glasoviranje«, prvi hrvatski udžbenik za klavir. Zapaženo je i djelo »Pjevanka«, metodički uvod pouke pjevanja za djecu u nižim razredima osnovne škole sa 100 dječjih pjesama. U »Osobinama narodne glazbe naročito hrvatske« iz 1909. komparativnom analizom nastojao je utvrditi zajedničke osobitosti tradicijske glazbe pojedinih područja. Posebnu pozornost europske stručne javnosti izazvao je otkrićem hrvatskih napjeva u djelima Haydna i Beethovena. Primjerice, Haydnovu

melodiju koja je danas poznata kao njemačka nacionalna himna Kuhač je pronašao i zapisao kao vrlo stari kajkavski napjev »Stal se jesem rano jutro malo pred zoru«. Zbog takvih zaključaka, jedva je izbjegao zatvor. Njegovom zaslugom očuvana su djela hrvatskih skladatelja Fortunata Pintarića i Ferde Livadića te pojedina djela Lisinskoga. Zanimljivo je da ga je SANU god. 1892. proglasio počasnim članom. Umro je u Zagreb <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Zagreb>> u 18. lipnja <<http://hr.wikipedia.org/wiki/18.-lipnja>> 1911 <<http://hr.wikipedia.org/wiki/1911>>. Hrvatsko društvo skladatelja utemeljilo je nagradu nazvanu njegovim imenom za očuvanje hrvatske glazbene baštine.

Imao je međutim Kuhač i veliku ulogu na književnom polju u vrijeme izbijanja polemike između »starih« i »mladih«. Polemika, koja je zatinjala nakon nekih anti-tradicijskih istupa »mladih« u časopisima »Hrvatska misao« (Prag) i »Mladost« (Beč), planula je 1898. nakon najave secesijske izložbe hrvatskih likovnih umjetnika. Kuhač je tada u svojoj »poslanici umjetničkim secesionistima i dekadentima« naslovljenom »Anarkija u hrvatskoj književnosti i umjetnosti« velikim žarom upozorio na anacionalni i amoralni idejni smjer nove literature, prozivajući »neke mlade hrvatske književnike« kao pripadnike urotničke struje koja ide »za tim, da našu mladež posvema pokvari, da joj iščupa iz srca smisao za moral, religiju, domoljublje i ina plemenita čuvstva i svojstva«. Traži stoga udruživanje svih književnih sila u jednu »zadrugu«, čiji smjer »ne smije biti lažiliberalan i frivolan, nego kršćansko moralan i hrvatsko patriočan«. (Književnici se i jesu uskoro, god. 1900. ujedinili u Društvo hrvatskih književnika, ali su u njemu prevladali modernisti.) Dakako, mladi su odbacili Kuhačeve poruke. Raspra se opet rasplamsala nakon što je izašao članak »Secesija« Ive Pilara u »Viencu«, gdje se Pilar zauzeo za to da »umjetnik mora imati apsolutnu umjetničku slobodu«. Kuhač se na to ponovno oglasio serijom članaka »O secesiji« u »Hrvatskoj domovini«, tražeći da »mladi naši umjetnici i umjetnikovići« napuste individualizam i kozmopolitizam i uzdignu se do »hrvatskog umjetničkog patriotizma i do kršćanskog morala«.

Taj iskreni rodoljub, koji je za dobrobit svoga naroda žrtvovao sve svoje sile, nerijetko živeći na rubu bijede, ostaje upamćen prije svega kao utemeljitelj hrvatske znanosti o glazbi. No on ne treba biti zaboravljen ni kao čovjek koji je u vremenu kada je s raznih strana modernizam nagrizao kršćansko estetičko načelo jedinstva istine, dobrote i ljepote bio prvi koji je stao u njegovu obranu te uz Jovana Hranilovića bijaše najgorljiviji branitelj vjerskih i domoljubnih ciljeva književnoga stvaranja. ■

Simbol srpa i čekića simbol je mržnje!

Prije sedamdeset godina zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac nosio je u procesiji u Dubrovniku najveću dubrovačku svetinju: relikviju glave sv. Vlahu. Ove su godine u istoj prigodi u procesiji gradom nošene su uz relikvije sv. Vlahu i relikvije bl. Alojzija Stepinca, pa je dobro, zbog znakovite i sadržajne simbolike, otrgnuti zaboravu svečanost sv. Vlahu iz g. 1941.

Frano Glavina

— U dubrovačkoj katedrali, tijekom središnjega euharistijskog slavlja u svečanostima sv. Vlahu, zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac u propovijedi je također rekao: »Njegov režim, režim Boga Stvoritelja, izražen u Dekalogu i evanđelju, pristaje kao ni jedan drugi za sva vremena, za sve nacije, za sve prilike, za sve okolnosti. Najizrazitiji predstavnici toga Božjeg režima jesu sveci, sveci poput sv. Vlahu, zaštitnika vašega grada. Pod blagotvornim se utjecajem toga Božjega režima razvijala sva velika i slavna prošlost vašega grada.«

»Poput orla u nebeske visine«

»U katoličkom nauku, u Kristovu evanđelju, za koje je položio život sv. Vlahu« - nastavio je nadbiskup Stepinac - »primali su svoju inspiraciju veliki pjesnici, učenjaci, umjetnici i pisci ovoga grada. Nalazili su državničku mudrost veliki državnici starodrevne dubrovačke republike. Crpli su svoju snagu vrlo pomorci i junaci minulih vjekova. Nalazili su svoju utjehu i zadovoljstvo duše marni poljudjelci i obrtnici. Ta se istina ne da oboriti praznim frazama sadašnjice ni nadoknaditi mizernim ljudskim reformama. To je potrebno istaknuti baš danas kad se umjesto simbola Kristova križa, simbola ljubavi, pregaranja i žrtve nastoji postaviti simbol srpa i čekića koji je stvarno danas simbol mržnje, simbol krutog materijalizma. To je potrebno istaknuti baš danas kad se jedinoga istinskog Učitelja čovječanstva, Isusa Krista, nastoji nadomjestiti s učiteljima i vodama koji su smrtnici od danas do sutra i koji ni sami često ne znaju što zapravo hoće, a kamoli da druge vode k sreći i miru. To je potrebno istaknuti baš danas kad najdublji socijalni zakon, sadržan u Dekalogu i Evanđelju, nastoje nadomjestiti parolama koje lijepo zvuče, ali gorki plod donose.

Vas je tradicija sv. Vlahu, međutim, toliko utvrdila u odluci da ustrajete u onom što ste vjekovima iskusili i spoznali kao dobro i spasonosno, da vam je gotovo i suvišno dozivati u pamet onu mudru opomenu prorokovu: 'Interrogate de semitis antiquis!' Pitajte za stare putove! (Jer 6, 16). Ti su putovi iskušani vjekovima i oni sigurno vode k cilju. Stari putovi, putovi Kristova evanđelja, čiji je tako mio i drag predstavnik sv. Vlahu, pokazali su i dokazali da se samo njima sigurno ide k cilju, k privatnom i javnom blagostanju i dobru. Ima li ikoja druga snaga na ovoj zemlji da utvrdi čestiti obiteljski život kao što je snaga evanđelja? Ima li ikoja druga pedagogija na svijetu, koja bi bila u stanju odgojiti u mladeži karaktere i ljude kao što je ona koja bazira na evanđelju? Može li se uopće govoriti o idealima tamo

gdje nema više kontakta s Kristom, neusporedivim idealom čovječanstva? A gdje nema više ideala, tamo je pad neminovan i katastrofa neizbježiva... Da nema istinskih ideala, nikad se ne bi našem pjesniku junaku izvile bile iz duše riječi: 'Navik on živi, ki zginje pošteno!'

Tradicija dakle sv. Vlahu nije prazni simbol prošle slave i veličine Dubrovnika, nego kao što vi ispravno shvaćate, ona vas upućuje na životnu snagu katolicizma koja je u stanju i danas, kao i prije toliko vjekova, da učini sretnim ne samo vaš starodrevni grad nego i čitav narod hrvatski koji se njime ponosi. Međutim, treba li da uprem na veći dokaz o toj životnoj snazi negoli je sama ova sveta jubilara godina, koja pokazuje i dokazuje da ni patnje kroz trinaest stoljeća nisu u stanju slomiti naroda koji je svoju sudbinu vezao o pećinu Kristove Crkve.«

Sveci - majstorsko Stvoriteljevo djelo

»Svetkovanje dana sv. Vlahu za vas je postulat katoličke istine. Ali ono je istodobno i postulat pravde. Boga molimo da odvrti od nas svako zlo i udijeli dobro za dušu i za tijelo. Svece molimo da kao prijatelji Božji budu naši zagovornici i posrednici kod Boga. Zato i upotrebljavamo dvije formule u molitvi. Bogu govorimo: Smiluj nam se! Svecima govorimo: Molite za nas! I mi vjerujemo, a ta se vjera nebrojeno puta odrazila u povijesti vašega grada, da je sv. Vlahu bdio nad ovim gradom i štiti ga svojom molitvom kod Boga. Onako kao što je Juda Makabejac gledao u duhu Jeremiju proroka i čuo glas: Ovo je koji mnogo moli za narod i sveti grad, Jeremija prorok! - tako i mi kao da gledamo tjelesnim očima kako mučenik sv. Vlahu bdije nad ovim gradom

»Živimo u doba kad su se u našem narodnom životu pojavili ljudi, ljudi ograničena uma i pokvarene volje koji su mislili da treba uništiti sve stare vrijednosti i pokidati sve stare veze s prošlošću i kulturne i prosvjetne i socijalne i vjerske te dati hrvatskom narodnom životu neki posve novi pravac.«

već stoljećima moleći mu blagoslov s neba. A zahvalnost dobročiniteljima jedna je od primarnih dužnosti čovjeka... Niti se je išta bojati kod toga što nam prigovaraju inovjerci da štovanjem svetaca umanjujemo dužno poštovanje Bogu. Ta mi znamo da su svi odreda sveci majstorsko djelo Boga Stvoritelja. I kad slavimo djelo, slavimo u prvom redu umjetnika koji ga je stvorio. Vi ste dakle ispravno shvatili svoju dužnost prema patronu vašega grada kad nastojite svake godine, pa evo i u ovoj rekao bih najkobilnijoj u povijesti čovječanstva, da mu javno zahvalite za sve što je kroz duga stoljeća načinio za Dubrovnik. Konačno, svetkovanje dana sv. Vlahu za vas

je postulat časti i ponosa! Živimo u doba, kad su se u našem narodnom životu pojavili ljudi, ljudi ograničena uma i pokvarene volje koji su mislili, da treba uništiti sve stare vrijednosti i pokidati sve stare veze s prošlošću i kulturne i prosvjetne i socijalne i vjerske te dati hrvatskom narodnom životu neki posve novi pravac. Ljudi koji su nalazili najveću slast u tome da pljuju na Crkvu i domovinu koja im je dala život i da izvrgnu ruglu sve što im lijepa i dobra ostavili čestiti očevi i majke. Njih je dobro označio pjesnik riječima: 'I iz gnijezda vlastitog gavrani već se dižu, da nam zemlju skvrne.' Ali ti isti koji su se hvastali da će preporučiti i prosvjetliti narod svojim novim idejama koje su pobrali po tuđim bunjištima umalo da nisu doveli do narodnog samoubojstva. Jer i ograničen čovjek mora da vidi da ne može svršiti dobro onaj koji s prezirom prede preko one Gospodnje: 'Poštuju oca i majku da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji!' Ta misao lebdi pred vašim očima i ona je pridonijela da niste nikada pali na lijepak novotarijama iza kojih se skriva grobna tama, nego ste vjerno čuvali baštinu i tradiciju sv. Vlahu, tako bogatu i lijepu. I zato vjerujemo da će je i dalje pratiti blagoslov s neba!«

Dubrovnik čuva poštenje i ponos

Nešto prije 12 sati formirala se pred katedralom procesija koja odlazi do Pila i vraća se Stradunom pred crkvu sv. Vlahu. Nadbiskup Stepinac nosi relikviju glave sv. Vlahu. Zagrebački kanonik dr. Radičević i župnik sv. Marka dr. Svetozar Rittig nose ostale relikvije zaštitnika Dubrovnika. Ban Šubašić s gorućom voštanicom u ruci prati svete moći. Iza njega je mostarski biskup Mišić te gradonačelnik Zagreba i ostali uzvanici. Nakon što je procesija ponovno stigla u stolnu crkvu, nadbiskup Stepinac završava pontifikalnu misu.

Pred odlazak iz Dubrovnika spiker zagrebačke radiostanice koji je prenosio ove svečanosti, prof. Ivo Šrepol, zamolio je za izjavu književnika dr. Ernesta Katića, poznatog po pseudonimu Nikša s Orsana. On mu je pored ostaloga kazao: »Nijesam se nadao vašem ljubaznom pohodu, ali ću vam otvoreno i iskreno kazati: Svaki pravi Dubrovčanin mora ostati ganut pažnjom koju nam je iskazao Zagreb prilikom ovogodišnje svečanosti sv.

Vlahu! Počastili su nas svojim pohodom nosioci crkvene i svjetovne časti. Iskrena harnost gradu Zagrebu na toj pažnji jer je ostvaren san našim mrtvih koji su se borili osamdeset godina za ujedinjenje Dalmacije s majkom Hrvatskom, a tek mi danas to dočekujemo. 'I mrtve će kosti uzdrhtati!' Dubrovnik je skroman, pritom i skladan grad, ali ga treba znati njegovati, jer on ostaje uvijek, bilo u svojim starim kućama bilo u srcu dubrovačkog puka, vjerman svojim tradicijama, svojoj vjeri i čuva svoje poštenje i svoj ponos, a nada sve diže slobodom. Nitko ga ni silom ni milom ne može osvojiti.«

ZAVRŠETAK

• »Vas je tradicija sv. Vlahu, međutim, toliko utvrdila u odluci da ustrajete u onom što ste vjekovima iskusili i spoznali kao dobro i spasonosno.«

Fran Binički - »obnoviti dragu nam Hrvatsku«

Dr. Vladimir Lončarević

Svećenik, pisac, novinar, urednik i prevoditelj pop Fran Binički rođen je 11. srpnja 1875. u Mušaluku kraj Gospića, gdje je i maturirao. Završivši bogosloviju u Senju, za svećenika je zaređen 1899. Bio je nadstojnik senjskog đačkog doma »Ožegovićanum«, a zatim polazi posljediplomski studij teologije u Innsbrucku, gdje je doktorirao 1902. Vrativši se u Senj, imenovan je sjemenišnim duhovnikom, profesorom crkvenog prava i povijesti te starohrvatskoga jezika. Nakon ukinuća sjemeništa 1919. župnik je u Širokoj Kuli, a od 1924. u Ličkom Osiku.

Od mladosti razvija široku javnu djelatnost. Uočavajući da je liberalizam sa svojim vjerskim i moralnim relativizmom najveća opasnost za hrvatski narod, povezuje se s biskupom Mahničem i postaje gorljivi promicatelj Hrvatskoga katoličkog pokreta: uz ostalo godine 1903. kao suutemeljitelj i poslije urednik časopisa »Hrvatska straža«, suutemeljitelj Hrvatskoga katoličkog akademskog društva (HKAD) »Domagoj« 1906, kojemu je dao ime (prvu pjesmu posvetio je 1893. knezu Domagoju), te »Leonova društva« za razvoj kršćanske filozofije i znanosti 1908. Piše u to doba, kako sam kaže »o svemu i svačemu, samo da pomognem trgnuti katolike iz mrtvila«. Predviđa kulturnu borbu, pa u članku »Prelom« g. 1905. piše: »Doći će do sukoba, od preloma, planut će 'Kulturkampf'. Neka plane! Dosta je i onako bilo mrtvila. Dosta su gazili katolička načela, dosta su ponizivali katoličku Crkvu oni koji su je morali braniti. Neka plane otvoreni boj! Hrvatsko će svećenstvo stradati, al' hrvatsko svećenstvo ima uza se hrvatski puk. Hrvatsko će svećenstvo gnjesti gruba sila, ali će silu pobijediti nepobjedljiva katolička misao, koja će nas ojačati, očelicitati i obnoviti dragu nam Hrvatsku.«

Neprestance je pozivao svećenike da stanu na čelo moralne i kulturne obnove naroda, iako je bio svjestan da narod često više »vjeruje demogozima, a Crkvu drži svojom neprijateljicom« (»Među batom i nakovnjem«, 1924).

U shvaćanju umjetnosti držao se načela »vječne filozofije«: »Sva su čovječja djela podložna moralnim zakonima, pa su dobra ili zločesta, moralna ili nemoralna. Tako su i umjetnička djela podložna moralnim zakonima. A dekalog je jez-

gra moralnih zakona. Formalni je objekat umjetnosti ljepota. A ljepota je sjaj savršenosti. Prema tome, može biti lijepo sve što je dobro, ali što nije dobro, nije ni lijepo. Estetika se razlikuje od etike, ali je zavisna o etici. Nije lijepo djelo, koje se kosi s etičkim zakonima, napose s dekalogom« (»Dekalog i beletristika«, 1925). Smatrao je da književnost mora služiti narodu. Stoga je već g. 1904. proglasom pozvao hrvatski narod, svećenstvo i učiteljstvo da pomogne njegovu ideju izdavanja knjižica za puk, pisanih lako, razumljivo i jasno. Kao književnik bio je vješt versifikator epskih pjesama spjevanih »na narodnu«, a posebice se istaknuo kao pripovjedač, pa je uz don Marka Vežića i fra Hrvoja Bora ponajbolji katolički pripovjedač prve polovice 20. st. Brojni književni i drugi radovi, neki pod pseudonimima pop Slobodin, pop Hrvat-Likota i dr., razasuti su mu u brojnim listovima i časopisima. Osim toga objavio je publicističke radove »Ante Starčević« (1900) i »Grgur Ninski« (1900); spjevove »Katarina kraljica bosanska« (1906), »Tvrtko« i »Krštenje Hrvata« (1910); popularne prikaze »Katolička Crkva i znanost« (1923) te »Predziđe kršćanstva« (1924); roman »Ivan Hrvančanin« (1926), pripovijest »Na ruševinama« (1941) te autobiografski zapis »Moje tamnovanje« (1942). Prema nekim podacima, u rukopisu je ostao utopijski roman »1979«. Bio je vrstan prevoditelj jer je znao grčki, latinski,

»Doći će do sukoba, do preloma, planut će 'Kulturkampf'. Neka plane! Dosta je i onako bilo mrtvila. Dosta su gazili katolička načela, dosta su ponizivali katoličku Crkvu oni koji su je morali braniti.«

njemački, francuski, talijanski, španjolski, engleski, ruski, poljski, češki, slovački i bugarski jezik.

Djelovao je s pravaške pozicije zagovaranja hrvatskoga državnoga prava, a neko vrijeme bio je pristaša Hrvatske pučke stranke. Početkom I. svjetskog rata shvaća da treba poduzeti korake kod Svete Stolice radi osiguranja budućnosti Hrvatskoj, neovisno o

tome kako će završiti rat. Zajedno s biskupom Mahničem, o. Jozom Miloševićem i o. Bernardinom Škrivanićem utanačio je izradu spomenice »ispred svih Hrvata katolika«, koju će potpisati »hrvatski biskupi i odlični svjetovnjaci«. Akciji su se pridružili i Slovenci. Tako je 1915. upućena Benediktu XV. »Riječka spomenica«, kojom »potpisnici mole papu da se nakon rata, na mirovnoj konferenciji, založi za interese Hrvata i Slovenaca. Ako se u ratu održi Austrija, Hrvati i Slovenci žele u njoj svoju državu sa sjedištem u Zagrebu. Ako dođe do raspada Austrije, Hrvati i Slovenci će slobodno odlučiti o svojoj sudbini«. Kao i mnogi hrvatski katolici tada, priželjkivao je propast Austro-Ugarske, ali se brzo razočarao u novu državu. Nastavio je djelovati u smislu promicanja hrvatskog državnog prava pa je g. 1934. sa skupinom ličkih Hrvata uhićen, mučen i osuđen na deset mjeseci robije. Nakon partizanskog ulaska u Gospić uhićen je 4. travnja 1945. i zatvoren. Mučen, obolio je od tifusa i umro 1. svibnja 1945.

Nedvojbena, »hrvatski katolički stražar s Nehaja«, kako ga je nazvao njegov biograf Nikola Bičanić, bio je jedan od najvećih sinova kršne Like, neumorni vjerski i kulturni preporoditelj svoje drage Hrvatske. ■